

В. В. Шпачук, канд. держ. упр., доц.,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

ОБҐРУНТУВАННЯ ПАРАДИГМИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ СИСТЕМОЮ В УМОВАХ КРИЗИ

Будь-яка криза банківської установи чи банківської системи незалежно від її складності спричиняє значний негативний вплив на їх діяльність, спонукає до перегляду парадигми, засад управління та функціонування. Криза призводить до порушення стабільності банківської системи та її елементів і тому вимагає змін та перебудови систем управління банківською системою, засад та принципів діяльності банківських установ, ефективність функціонування яких в нормальні періоди не викликала сумнівів та нарікань. На зміну завданням та планам підтримання стабільності, експансії та розвитку, розширення сфер та напрямів діяльності, збільшення витрат банківських установ приходять плани протилежної спрямованості, засновані на іншій концепції, ідеологічній платформі. Залежно від складності кризи визначається і завдання управління: утримання стабільності банківських установ та системи або першочергово відновлення стійкості банківської системи і лише потім її стабільності, а завдання щодо нарощення клієнтської бази та активів, отримання прибутку та забезпечення ефективності діяльності тощо, які часто досягалися за рахунок недостатньої уваги до їх стабільності, відходять на задній план. Слід також зважувати, що управління здійснюється в умовах постійно зростаючої напруги, ускладнення ситуації, обмеженості фінансових, часових, інформаційних, людських та інших ресурсів тощо. Така ситуація вимагає в першу чергу переосмислення парадигми ведення банківської справи, інших навичок, знань, по-друге, перегляду засад діяльності та управління, заснованих на інших механізмах, діях, інструментарію. Від того, наскільки якісно та швидко відбулися зазначені зміни, значною мірою залежать і їх ефективність, рівень стійкості банківських установ, стабільність банківської системи та стабільність економіки країни. Водночас програми дій на випадок кризи, інструментарій подолання криз, обов'язки, відповідальні установи, підрозділи, особи повинні бути визначені заздалегідь. Це є законодавчою вимогою в більшості країн, адже їх відсутність може призвести до втрати дорогоцінного часу, контролю над ситуацією, зволікання з прийняттям заходів, спричинити настання "точки неповернення", після якої відновити та повернутися до нормальної діяльності буде неможливо або надто складно.

Як показує аналіз ведення банківської справи, в умовах фінансових та банківських криз відбувається зменшення часового проміжку, на який здійснюється планування та управління діяльністю банківської установи та банківської системи, а стратегічне управління змінюється на кризове коротке тактичне планування і управління.

Однак банківські установи в особі їх акціонерів та менеджерів досить часто в умовах кризи мають доволі обмежені ресурси і не лише фінансові, а й інформаційні, кадрові тощо. Такий стан речей вимагає посилення ролі

держави в процесі управління банківською системою не лише для підтримки банківських установ, а й для збереження банківської системи країни загалом, що черговий раз було підтверджено під час світової фінансової кризи 2007–2009 рр.

Слід також враховувати, що перехід економіки або банківської системи з однієї фази кризи в іншу потребує і відповідного коригування антикризових моделей, механізмів, дій та заходів як органів державного управління, так і власників та менеджерів банківських установ.